

В Е Л И К О Н А Р О Д Н О СЪБРАНИЕ
Комисия по изработване на проект за
Конституция на България

ПРОТОКОЛ

На 30 януари 1991 г. се проведе заседание на Комисията за изработване на проекта за Конституция на България при

ДНЕВЕН РЕД:

Обсъждане раздел "Съдебна власт" на проекта за Конституция на България.

Докладва: Любен Корнезов -
председател на Комисията и ръководител
на подкомисията,
разработваша раздел
"Съдебна власт"

Към протокола се прилага списък на присъстващите.
Заседанието беше открыто в 9,45 ч. и ръководено от
г-н Гиньо Ганев - председател на комисията.

- 0 -

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Уважаеми членове на Конституционната комисия, експерти, гости, представители на печата, със самочувствие сме, че навлизаме в истинската работа на подготовката на новата Конституция на българската държава.

Досега се работи според нас добре. Време е обаче да се съберем като цяло, което правим сега, за да може системно да се занимаваме с отделните материки, с отделните раздели на бъдещата Конституция на страната. Ще напомня с няколко думи неща, които са известни на всички в тази зала, но са важни, за да

ги имаме предвид и да вървим оттук нататък.

Първо, разбирането, че трябва основните политически сили да имат най-непосредствено отношение към бъдещия основен закон на държавата. Едно разбиране, което се материализира, ако мога така да кажа. Постъпиха във Великото Народно събрание проекти-цялостни за Конституция от основните парламентарни групи. Има проекти на отделни граждани, радостно е, че има проекти на групи народни представители. Успоредно с това се готви и един конституционен проект, ако мога така да кажа, от експертите на Конституционната комисия. Всичкото това е база за трипосочната работа на комисията досега.

Първото, основните проблеми на бъдещите глави на Конституцията, без те да бъдат още наименувани и фиксирали, се разглеждаха в деветте подкомисии, които бяха изльчени из състава на самата Конституционна комисия. Те представиха своите гледища писмено и може би това ще бъде изходната точка на нашите заседания оттук нататък.

Аз искам да подчертая, че ще бъде правилно, така поне ръководството на Конституционната комисия реши, докладчици на отделните материи тук на тези пленарни заседания на комисията ще бъдат ръководителите на отделните подкомисии, според проблемите, които се разглеждат на отделното заседание. Тяхното задължение ще бъде успоредно със своите разбирания за дадените проблеми обективно да представят становищата и на другите проекти за конституции, които те са имали под ръка. Тоест на всички други предложения.

За следващия път ние ще направим нещо повече още. Сега се уточниме с групата експерти, ще се улеснява работата на пленарното заседание на Конституционната комисия с един предварителен доклад по всяка от материйте, в който кратко ще бъдат изложени общите разбирания по тази материя в проектите и разлинията по същата материя, така както те са депозирани в отделните конституционни проекти. Предпочтанието ще се изразява от докладчика тук, а думата ще бъде ваша. И каквото тук общо решим, то ще влезе в общия проект за Конституция.

Ние няма да се занимаваме, както решихме това, вече на общо заседание на Конституционната комисия с предварително определяне на нейната структура. Стоим сега на разбирането и опита ни показва, че това е добре, тази структура да се изведе след като бъдат разгледани и бъде уточнено съдържанието на отделните бъдещи глави, които, повтарям сега, ще бъдат само условно наименувани. Затова аз няма да се спирам и на гледни точки, които може би и ни обединяват, свързани с поредността на главите, с начина по който трябва основните положения на тази Конституция да стоят. Може би за целите на, само това общо заседание, каквото не сме правили впрочем скоро, трябва да се припомням просто две-три изречения.

Най-напред, вероятно, уводната глава – първата на Конституцията, ще бъде главата на общите положения и това ще бъдат положенията, които ще изтъкнат основните принципи на гражданското общество и на нашата държава. Сигурно ще преобладава разбирането, че България е единна и демократична република, сигурно ще бъде силно подчертан принципа на народния суверитет, непременно ще бъде подчертана позицията за человека и неговите права и достойнства като основна ценност на обществото и основна грижа на държавата, принципа на разделението на властите, на политическия плурализъм и т.н.

Интересно ще бъде, когато ще разискваме, така наречените икономически основи на обществото. Вие знаете, че в досегашната наша Конституция, беше направен един опит, искам да го нареча една прекалена регламентация на тези икономически основи на обществото, като се разлистят конституциите на развити страни, а за чест и на проекти, които са представени тук, се вижда, че преобладава схващането в тази глава, така наречените икономически основи на обществото, да бъдат третирани може би преди, а едва ли не и единствено, въпросите за форма на собственост и принципите на пазарната икономика. Оттук нататък въпрос на едно солидно законодателство.

Основните права и свободи на гражданите ще бъде вероятно материя, която ще следва непосредствено тази, за която говорим сега. Тази материя ще трябва да бъде разработвана в пълно съответствие с общопризнатите международни актове за правата и свободите на гражданите и разбира се – и големия проблем за гаранциите,

конституционните и други гаранции за реалността на тези права и свободи, които ще бъдат депозирани в конституционните текстове. Нещо, което сигурно ще обсъждаме с голям интерес е, нашата Конституция да бъде обявена за непосредствено действащо право и всеки гражданин да може да се позовава на конституционните текстове без да търси медиума и посредничеството на закони, които да възпроизвеждат конституционната материя.

След това ще бъде голямата група въпроси на властите – законодателната, изпълнителната, съдебната власт. Тук в законодателната власт – парламента, отделно функциите на – права, задължения на президента, в каква мярка, знаете колко това е важно, ще стигнем до конституционния контрол. Ще става дума тук и за конституционен съд и както сега ми прошепна г-н Мулетаров г-н Ганев, дали някой не прави някакво смешение между конституционния съд и съдебната власт. Успокоих го, че ако такова смесение има, то бързо тук ще бъде разсеяно, надявам се с негова помощ. То това е нещо ново за нас, ще се разработва сигурно както трябва. Ще стигнем и до местните държавни органи – местната администрация. Вие знаете отсега интереса ни е много изострен. Той е такъв, защото готвим законодателство по местните проблеми, местната власт, местните избори и т.н. Дали ще имаме някакъв областен или окръжен управител (префект) или ще имаме някоя изборна институция, даже както казва той губернант, тук виждам един кандидат с очила. И съдебната власт. Независима съдебна власт, наистина суверенна, а не както все още проблемите на правораздаването разглеждаме някак в един подчинен план.

Много интересна ще бъде тук идеята, тя е настойчива, знаете, в много проекти я има, дали да се възстанови, да се създаде, ако щете, да не си служим със спомени – върховния административен съд, такъв при нас е имало до 1949 г. и така нататък.

Всичкото това засега е белетристика. След няколко минути ще почне да става конкретни конституционни идеи и текстове. Напомням графика. До 20 февруари от тази зала ще трябва да излезе един цялостен проект. Ще се внесе съответно както повелява Правилника на Великото Народно събрание в комисии други, в парламентарни групи. Ще се представи на широката общественост чрез печата, ще се получат резултати и дано да бъдем живи и здрави, на 1 март да започне пленарно обсъждане на един сравни-

телно, добре подготвен, дано по наша преценка това да бъде така, общ конституционен проект.

Това е намерението ни. Това е общо наше намерение, ние сме го решили. Просто го напомням. Във всички заседания според материията ще бъдат канени уважавани специалисти, изтъкнати общественици, подчертавам – журналисти, не само с репортажни намерения за последната категория, а хора, които имат вкус към дадената материя, ще бъдат добре дошли тук и ще имат равноправно участие наред с всички членове на Конституционната комисия. Искам това тук да бъде ясно. Всички, които са в тази зала, включително журналисти, имат право да взимат думата. Моля членовете на Конституционната комисия без гласуване да се съгласят с това. Ако работата на другите парламентарни комисии на целия парламент трябва да бъдат базирани върху широката гласност, аз искам да кажа, че работата на Конституционната комисия ще бъде напълно прозрачна в обществен, журналистически и политически смисъл.

Благодаря ви, че сме се събрали и че се събираме още, както виждам отварящата се врата, днес сме на материията "Съдебна власт". Председател на тази подкомисия е народният представител г-н Любен Корнезов, член и на ръководство на Комисията по изработването на Конституцията. Има думата.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Господа, убеден съм, че по проблемите на съдебната власт всеки от нас би могъл да говори с часове, защо не и с дни. Аз ще се опитам да бъда максимално кратък, защото знам, че в края на краишата кратките речи имат това предимство, че могат да се слушат докрай. И така, на вас ви е раздаден един проект на нашата подкомисия. Още отначало искам да подчертая, че това е напълно сурров, подчертавам сурров проект, който има за цел да бъде една основа за дневната ни дискусия.

Кои са основните и изходни положения, позиции, от които се е ръководела нашата подкомисия за изработване на тази глава от Конституцията. Аз само ще ги маркирам без да ги аргументирам.

Според нас явно е, че не може да има една идеална система – било то и съдебна. Но тя трябва да бъде оптимална, така устроена, че да отговаря на нашите български, подчертавам, български, условия. И оттук чуждия опит, чуждите модели на право-съдие и правни системи, включително и конституционни основи, могат да бъдат ползвани само като сравнителен материал. Защото

едно механично плагатство, ми се струва, че не е пътят към Европа. Това от една страна.

Второ, имаме различен подход с проекти, които не са представени. Проблемът се заключава в това дали в Конституцията в тази й част трябва сравнително по-детайлно да се регламентират основите на съдебната власт, така са в редица конституции, било в Германия, Гърция и т.н., вкл. примерно и в проект на Клуб 311, наричания проект на Янаки Стоилов и други проекти или да се дадат само основните принципни положения в тази част на Конституцията. Нашата подкомисия изхожда от разбирането, че към този момент в главата за съдебната власт трябва да дадем само основните принципни положения, а детайлите да бъдат развити в устройствените закони. Това са основните аргументи в тази насока. Първо, явно виждаме колко динамично се развива нашият обществен живот и е трудно да се предвидат в детайл по-нататък проекциите му и второ, с поред нас, явно е, че нашето Велико Народно събрание няма да може да приеме устройствените закони, това означава, че ние не трябва да стесняваме рамките на следващите ни законодатели. Да вярваме, че те ще бъдат по-добри от нас.

С удоволствие искам да отбележа, а предполагам всички сте запознати с различните проекти, които са депозирани във Великото Народно събрание, че по основните принципи за изграждане на съдебната власт, има съвпадение. Затова аз само ще ги маркирам и няма да се спирам на тях. Това е изграждане на съдебната власт като независима власт, наред със законодателната и изпълнителната, оттук независимостта на съдиите и подчинеността им само на закона, несменяемост на съдиите, равенство на гражданите и т.н., и т.н. Тези принципи във всички проекти са залегнали, а те дават вече и възможност по-нататък и да бъдат развити по-детайлно в тази част от Конституцията и по-конкретно в конституционните основи.

Кои са обаче основните различия и спорни моменти, ще mi позволите, макар и накратко да се спра на тях.

Първият въпрос е дали да запазим сегашната двуинстанционна система на правораздаване или да преминем към триинстанционна система, т.е. триинстанционна – районен съд, окръжен /МД

едно механично плагатство, ми се струва, че не е пътят към Европа. Това от една страна.

Второ, имаме различен подход с проекти, които не са представени. Проблемът се заключава в това дали в Конституцията в тази й част трябва сравнително по-детайлно да се регламентират основите на съдебната власт, така са в редица конституции, било в Германия, Гърция и т.н., вкл. примерно и в проект на Клуб 311, наричания проект на Янаки Стоилов и други проекти или да се дадат само основните принципни положения в тази част на Конституцията. Нашата подкомисия изхожда от разбирането, че към този момент в главата за съдебната власт трябва да дадем само основните принципни положения, а детайлите да бъдат развити в устройствените закони. Това са основните аргументи в тази насока. Първо, явно виждаме колко динамично се развива нашият обществен живот и е трудно да се предвидат в детайл по-нататък проекциите му и второ, с поред нас, явно е, че нашето Велико Народно събрание няма да може да приеме устройствените закони, това означава, че ние не трябва да стесняваме рамките на следващите ни законодатели. Да вярваме, че те ще бъдат по-добри от нас.

С удоволствие искам да отбележа, а предполагам всички сте запознати с различните проекти, които са депозирани във Великото Народно събрание, че по основните принципи за изграждане на съдебната власт, има съвпадение. Затова аз само ще ги маркирам и няма да се спират на тях. Това е изграждане на съдебната власт като независима власт, наред със законодателната и изпълнителната, оттук независимостта на съдиите и подчинеността им само на закона, несменяемост на съдиите, равенство на гражданите и т.н., и т.н. Тези принципи във всички проекти са залегнали, а те дават вече и възможност по-нататък и да бъдат развити по-детайлно в тази част от Конституцията и по-конкретно в конституционните основи.

Кои са обаче основните различия и спорни моменти, ще ми позволите, макар и накратко да се спра на тях.

Първият въпрос е дали да запазим сегашната двуинстанционна система на правораздаване или да преминем към триинстанционна система, т.е. триинстанционна - районен съд, окръжен /МД

съд с апелативен съд и върховен касационен съд. Болшинството от проектите приема триинстанционната система и нашата подкомисия също счита, че следва да възприеме триинстанционната система с апелативен съд и върховен касационен съд. Това от една страна.

Проблем възниква в различните проекти и становища относно удачността за военните съдилища и оттук Военна прокуратура и Предварително производство. Примерно вчера се запознах със становището на Централния съвет на адвокатурата, която счита, че не би следвало военните съдилища да съществуват, трябва да има само граждански съдилища. Аз няма да се спирам на този въпрос, те са развити, аз искам само да подчертая, че от наше гледище би следвало да се запази тази структура. Само ще маркирам, че не противоречи на международното публично право, вие знаете основите за независимостта на съдебната власт от 1985 г., т. 5, приета от Организацията на обединените нации, всички страни на Европа, членки на НАТО също имат такава структура, военни съдилища и военна прокуратура, изключая Франция от 1982 г.

Проблемът обаче по-нататък е в съответните конституционни действия, поставя се добре, какви ще бъдат компетенциите на тези военни съдилища, ако те трябва да съществуват. Струва ми се и на подкомисията, че в самата Конституция ние не трябва да се спираме на самите компетенции, защото това означава, че трябва да се спираме на компетенциите на всеки един съд, а компетенциите на военните съдилища в дадените проекти са военните съдилища да имат компетенции само за извършени престъпления от военнослужещи и то само за военни престъпления е един от проектите, трябва да бъдат детайлизирани в устройствения закон.

Другият спорен въпрос е и г-н Гиньо Ганев тук много уместно забеляза, е проблемът за административния съд. Категорични сме и във всички проекти, че безспорно се налага един съдебен контрол върху актовете на администрацията. Или административните актове. Това безспорно е така, но проблемът е как да бъде организирано и дали трябва да се създаде отделен съд, може би двуинстанционен с върховен административен съд или тези проблеми да бъдат разглеждани от съдилищата, примерно отделение към съответния съд. Ние сме приели по-гъвкава, ако мога така да се изразя, система, в самата Конституция да не определяме структурата на административните съдилища и административното

правораздаване. Нека да оставим нещата да се развият обективно и тогава да видим дали е необходимо да се създава такъв отделен съд.

И виждам тук проф. Гино Лазов, ние сме разговаряли, предполагам, че той ще вземе отношение по този въпрос.

Съществен спорен въпрос е за мястото на прокуратурата и следствието. Тук нещата се разделят на две. Едно от основните становища е също запазването на самостоятелността на прокуратурата. Становището на Главно следствено управление е естествено излизане от системата на Министерството на вътрешните работи, създаване на самостоятелна система на следствието с директор на следствения апарат. Тази система е близка до Испания, Португалия и другаде. И в большинството, примерно Италия и т.н., както ние го виждаме – създаването на една съдебна магистратура, в която да се включва съдът, прокуратурата, следствието. Трябва просто да има един диригент, защото ако има двама диригенти и един оркестър, ясно е какво ще се получи, поне от наше гледище.

И така, прокурор към съответния съд и фигуранта на съдия-следователя. Това обаче не означава ни най-малко, виждам, че някои колеги се опасяват, че видите ли, съдията ще бъде началник, ако мога така да се изразя, но прокурора или съдия-следователя, не. Но създаване на една магистратура. Пак казвам, включваща съдии, прокурори към съответните съдилища и главен прокурор към Върховния касационен съд и съдия-следовател.

Следващият проблем, който се поставя по различен начин в проектите е за държавния арбитраж, няколко минути още, и особените юрисдикции. Нашето виждане е, че ние трябва да вървим към, ако не толкова рязко, то поне постепенно, но ускорено, ликвидиране на особените юрисдикции, защото знаете, че в България има толкова много особени юрисдикции, че всеки юрист трудно се ориентира. Трябва да има съд и всеки гражданин, когато смята, че са му нарушени правата, да се обърне към правораздаващия орган, вкл. и проблема около Държавния арбитраж да бъде включен в споровете, които той решава във връзка с пазарната икономика да бъдат включени в компетенциите на съдилищата. Един основен проблем е. Добре, независимост, независимост. Да, това се прокламира. Но как да бъде тя дефакто осъществена? И един от основните проблеми е кой да назначава, респективно избира съдебните

магистратури, защото знаем, че този, който назначава в края на краишата той управлява. Който решава кадровите въпроси. Тук проектите са в три варианта. Единият вариант е съдиите да бъдат избирани от парламента, както всъщност е сега.

Вторият вариант, примерно на Министерството на правосъдието, е съдиите да бъдат назначавани от Държавния глава - президента. Виждането на нашата подкомисия, а и в редица правни системи е така, да се създаде един висш съвет - съдебен съвет, можем да го кажем висш съвет на магистратурата. Един орган, който именно да решава тези кадрови процедури - назначаване, повишаване, дисциплинарни мерки и т.н. Вие сте го видяли в проекта. Разбира се проблемът е как да бъде конституиран този орган. Вие ще имате възможност да кажете вашето становище.

Две думи само за смъртното наказание, защото в някои проекти в тази част се регламентира този въпрос. Лично поне аз съм против смъртното наказание, но проблемът е някъде другаде. Според нас друг е проблемът за правото на живот. И следователно проблемът за смъртното наказание трябва да се решава в главата, където са създадени основните права и задължения, а не в тази материя.

Две думи също за адвокатурата. В проекта, който също е разработен преди около 20-ина дни и бихме искали да се извиним, аком можем разбира се на адвокатурата, според нас трябва да се включи един текст за конституционните основи на адвокатурата. Мисля, че по този въпрос можем да намерим взаимно разбиране.

И в заключение, че изглежда се увлякох, макар и да обещах да бъда кратък, ние, юристите, можем да спорим, но нямаме много време да спорим, трябва конституция да правим. В спора дано да родим това, което ние искаме, действително една напълно независима съдебна власт, защото ние можем да живеем, ясно ми е, свободно, под властта на закона. Благодаря ви.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Също, г-н Корнезов. За един момент, започваме дискусията. Снежана, поканен ли е главният арбитър всъщност? Дали е поканен проф. Чудомир Големинов. Да се обадите и да дойде, защото това очевидно засяга и тази институция.

НАРОДЕН ПРЕДСТАВИТЕЛ: Ако мога да допълня, разбира се, ние с проф. Големинов имахме среща, обсъждахме и този въпрос. Неговото становище е, ако докато дойде, мога да го кажа, че Държавният арбитраж по същество трябва да се запази. Не под името Държавен арбитраж, а търговски съд с подобни компетенции. Разбира се, ако той дойде, ще се уточни.

ПРЕД. ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря Ви. Ще стигнем и до това. Решаваме ли участниците в дискусията да говорят много конкретно, което значи сравнително кратко? Материята е специализирана и от общи думи сякаш повече няма да има нужда тук. Въпроси ще се задават едновременно с изложениета, които ще правят отделните участници. Така че не първо въпроси, после отговори, но който е задал въпроси, има право след това да вземе и спор-думата. Спор не може да има по това. Най-напред словото е на г-н Чавдар Кюранов.

ЧАВДАР КЮРАНОВ: Г-н Председателю на комисията, аз мъчно ще изпълня Вашата препоръка да не говорим общо. Защото аз мисля, че в това изложение, което Вие направихте, бяха поставени някои много важни общи въпроси, но някои много важни общи въпроси не бяха поставени. Вие споменахте, че това е държава единна, демократична, с народен суверенитет, с определено място на човешките права, разделението наластите, плурализма и т.н. Аз се страхувам, че в това "и т.н.", ще се скрият някои изключително важни въпроси, които на мен лично ми пречат да мога пълноценено да разглеждам тази глава. Аз мисля, че ние правим една методологическа грешка, като започваме от полагането на тухлите, преди да имаме плана на къщата. Това е един недостатък на нашата комисия от самото начало. Очевидно ние искахме да избегнем това, за да няма спорове, но аз мисля, че едва ли взехме едно правилно решение. Поставям този въпрос, защото на мен сега като чета проектите, които имам, както този на експертите, така и този на подкомисията, така и този, публикуван вече от Българската социалистическа партия, аз и досега не мога да разбера каква е общата идея, от която се изхожда. Как и къде ще бъде мястото на съдебната власт? Ние тук даже не можем да разберем какво прави съдебната власт. Сега вече ще бъда съвсем конкретен.

Да вземем чл. 80. В ал. 1 се говори за форми на организацията на съдебната власт, а в ал. 2 се говори за същността на съдебната власт и в същността на съдебната власт липсва понятието правораздаване. Тя не се занимава с правораздаване, тя защитава правата и интересите на гражданите. Извинявам се, но, когато някой бият на улицата, а това понякога се случва в нашата държава, и някой милиционер го защитава, което пък не много често се случва, това какво е? Съдебна власт ли е? Аз мисля, че това е елементарен недостатък на проекта, който ни предлагате. Просто елементарен.

Най-простата специфика на тази власт тук не е показана. Да вземем един такъв въпрос. Именно поради неизясняване на проблема за разделението на властите се получава и тази твърде голяма неяснота при назначаването на съдебните органи. Кой назначава съдиите? Висшият съдебен съвет? Но Висшият съдебен съвет едновременно се председателствува от Президента и от министъра на правосъдието. Аз зная, че не може да има идеално разделение на властите и че може би не е необходимо да има идеално разделение на властите. Но както в този проект, така и в тези, които ние разглеждахме в подкомисията за висшите органи на властта, имаше едно идеално смешение на властите. Идеално, казвам в кавички.

В проекта на комисията, на подкомисията, в чл. 10 даже не можем да разберем кой назначава съдиите, прокурорите и т.н. Казано е "разглежда назначаванията", т.е. някой е извършил назначаването, а той ги разглежда, този съвет. "Разглеждане освобождаването, повишаването и т.н.". Аз мисля, че всичко това идва от едно принципно неизясняване на формата на управление. Защото при една форма на управление ще имаме един тип разделение или възприране взаимно на властите, при друга форма на управление - то ще бъде различно.

То ще бъде едно при парламентарна форма на управление и то зависи каква парламентарна форма и друго при президентска форма, и друго при монархическа форма. А някои от тези предложения, които ние правим тук са приложими и при трите възможности.

В друго предложение, предложението, ако не се лъжа, на глава осма. Там се предвижда също така Висшият съдебен съвет да бъде председателствуваан от Президента и зам.-председателствуваан от министъра на правосъдието, докато обаче те имат съвещателен глас, докато обаче те имат съвещателен глас. Очевидно един опит също така да се излезе от това затруднение на смесването на власт. За да бъда също така конкретен, ще се спра на чл. 94 от глава осма, където се предвижда съдиите да имат имуниитета на народните представители. Аз не съм напълно убеден дали това е необходимо.

Зная, че обикновено съдиите, прокурорите, следователите са подложени на по-различен съдебен режим, отколкото не съдиите, не прокурорите и не следователите. Но дали този режим трябва да бъде тъждествен с режима на народния представител? Аз мисля, че разликата в избора на народния представител и в избора на съдията е достатъчно голяма, за да не бъде това необходимо. Също така бих обрнал вашето внимание и върху това, че според мен, това го няма в проекта на подкомисията, в чл. 97 се поставя въпросът за момента, от кой момент трябва да има адвокатска защита. Може би се възразило, че можем тук да решим въпроса като кажем, че правата и задълженията на адвокатите се уреждат със закон. Но аз мисля, че тук правилно е включен този въпрос като една съществена отлика между сегашното нашо законодателство и това, което искаме сега да направим. Още повече, че това е една мярка, която много силно според мен е в защита на правата на човека.

Що се отнася до това за назначаването на съдиите, аз все пак бих искал да чуя някои аргументи, защо тук се ограничават правата на Народното събрание? Аз лично изхождам от идеята за парламентарна република, изхождам от идеята, че Народното събрание в определени случаи може да не бъде равнопоставено с другите форми на властта и не виждам защо това негово право трябва да бъде отнето. Между другото ние виждаме и даже от малкия опит, който имаме тук с това Народно събрание, че съвсем не е излишно, когато проверката за съдиите минава през народните представители, независимо от това доколко тя е задълбочена, сериозна, обстойна и т.н. Но това е въпрос в края на краишата,

може да се реши и да се намери начин да бъде именно така. Що се отнася до инстанциите аз мисля, че триинстанционната система при едно по-високо качество на съдебната магистратура е като че ли действително по-добра, отколкото това привидно опростяване, което досега се практикуваше. Но пак искам да кажа, аз съм много затруднен да видя истинското място на съдебната власт в една структура, която не ми е известна. Благодаря ви.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря Ви много, г-н Кюранов. Една дума преди следващия оратор. Ще бъде коригирано това до известна степен, ако това изобщо е дефект, и идната сряда, когато ние ще разглеждаме първата глава "Общи положения" на Конституцията. Но днес да продължим с материията, за която говорим. Кой иска думата? Господин Вълканов.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Аз напълно споделям аргументите, които току-що изложи г-н Кюранов. Аз исках с това да започна, но той ме улесни. Аз наистина не разбирам как ще имаме представа за отделните подсистеми, когато представата ни за цялостната система не е формулирана. Във всички решения, които бихме могли да дадем на отделни въпроси, на отделни подсистеми, след това ще претърпят може би коренно изменение в резултат на нашата оценка - следващата, от представата ни за цялата система на държавните органи. Невъзможно е, например сега, ние да решаваме въпроса за системата на Върховния съд, след като в моето подсъзнание стои въпросът за Конституционния съд. Аз искам да зная каква връзка ще има едната система с другата. Защото например, аз лично предлагам да няма Конституционен съд и функциите за конституционен надзор се поемат от Върховния съд. Тук стои въпросът дали като създадем няколко върховни съдебни центъра, няма да се получи различно приложение на нашите закони. Единият съд ще разбира по един начин единния закон, а другият съд ще го разбира по друг начин. Тази опасност е твърде подчертана. И затова например убеждението, че ние се нуждаем от единен съд, единна съдебна система, е много силно и трудно атакуемо. Аз решително се придръжам към това убеждение, към това разбиране, че съдебната система у нас трябва да е единна, ако искаме да имаме еднакво и точно приложение на всички закони, ние трябва да имаме единна система от горе до долу. Друг е въпросът, че този Върховен съд ще трябва да

поеме и функции, които досега не му бяха признавани. Например функцията за конституционен надзор. Функцията за административния надзор вече е позната, нашият Върховен съд е упражнявал и смятам, че тази линия на единство на съдебната система трябва безусловно да се поддържа. Тук няма да навлизам в подробности.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Доктор Дертлиев, едно място Ви се пази.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Аз смятам, че не бива да ме прекъсвате по такъв повод. Искам на второ място да кажа, че тук се предвиждат съществени изменения в съдебната система, в устройствената система без обаче, това е съвършено ясно, да се подготвят законите, които ще улеснят действието, функционирането на тази система. Ето, Вие ми говорите например за апелативни и пр. съдълища, за Върховния касационен съд и аз се питам как тази Конституция ще започне да действува, когато на другия ден след нейното приемане, няма да има закон, който да обезпечи действието на тези нови системи. Това е пълно несъгласуване на поведението на законодателя. Цялата конституционна система ще увисне във въздуха, след като тя няма тази законодателна опора.

Една трета забележка ми се струва съвършено наложителна. Тя е най-обща. Аз оставам с убеждението, че не само при този проект, за тази съдебна власт, но и при другите проекти, се търсят излишни, подчертано нови моменти. Излишно новаторство се проявява. Искам да кажа, че ние трябва да въвеждаме само такива нови моменти, които са безусловно необходими. Не бива да се подаваме на увлечението да създаваме новости заради самите новости. Едно правосъзнание се изгражда трайно само, когато то се опира на вече познати моменти и елементи. Това, което е било добро, трябва да го съхраним. То е внедрено в нашето съзнание и функционира по определен начин. Не бива да го рушим излишно. С тези общи забележки аз приключвам, като след това, когато започнат конкретните разисквания по отделни текстове, ще изразя своето отношение.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря Ви, г-н Вълканов. Кой иска думата? Господин Стоилов. Извинявайте, Соня, не Ви видях. След това е г-жа Ботушарова.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Обсъждането на въпроса по същество започва. Аз бих искал да привлеча вашето внимание към някои

въпроси, които или са дадени схематично, или пък са пропуснати в предложените текстове, които имаме. Тук се поставя принципният въпрос до каква степен е необходимо да се навлиза в уредбата на тези отношения и, тъй като става дума за очертаване на институциите, струва ми се, че решаването на някои от принципните въпроси в Конституцията би ни дало повече гаранции, отколкото рискове, че ние ще предрешим част от въпросите, които по-нататъка трябва да регулират законодателя.

Тъй като съдебната система е една от относително автономните власти, мисля, че част от проблемите, които се поставиха и са основателни за това, че ние ги обсъждаме без цялостна схема, могат поне частично да бъдат преодоляни. Защото, докато въпросите за взаимодействието между парламента, правителството и президента не могат да бъдат обсъждани едни без други, то в известна степен въпросите за съдебната власт се подават на подобен анализ и тук правилно се забелязаха точките на съприкосновение, които се отнасят главно в сферата на начина за формиране на съдебната система и отчасти върху начина на контрол. Тоест, до каква степен да се постигне единството чрез монолитност на институцията или чрез различни клонове на съдебната система. Аз не искам да се впускам в анализ по същество на тези въпроси, както подчертах, искам да привлеча вниманието само на проблемите, на които като че ли също трябва да постигнем отговор в бъдещите обсъждания. Спомена се за съдебното производство и по-специално за институционността. Тъй като това е един принципен въпрос, струва ми се, че той трябва да намери отражение именно в Конституцията, защото досегашната практика и множество изменения главно в сферата на гражданско-процесуалното законодателство показва, че ако няма едни ясни рамки, често се лъшкаме в различни посоки, но рядко достатъчно удачни.

По-нататъка трябва да се предвиди и възможността за арбитражно правораздаване, т.е. като една възможност. Тъй като тя също опира до проблемите на правораздаването. Тук имам предвид не задължителния, а главно доброволния арбитраж.

На трето място може би трябва да се разгледа и въпросът за териториалната юрисдикция. Тоест, какво е съотношението между административно-териториално деление и съдебно деление и как те се съотнасят едно към друго. По отношение на съдиите, на

прокурорите трябва да се посочат ясно функциите, които те не могат да изпълняват, т.е. да се очертаят по-ясно статусите на съдиите и прокурора. Същото се отнася и за съдебните заседатели. Може би Конституцията трябва да прокламира някои от принципите по отношение на тяхната поставеност спрямо съдиите и поне един минимално задължителен кръг от случаи, в които тяхното участие в правораздаването е необходимо. Също се налага да се определят компетенциите поне на Върховния касационен съд, защото когато ние определим компетенциите на висшата съдебна инстанция, тогава съществуват гаранции, че ще се създадат основните параметри на цялата съдебна система в другите нейни подразделения. И това именно е въпрос на Конституцията, защото, когато ние говорим за висши органи, не можем да определим компетенциите и то изчерпателно на парламента, на президента и по тази логика не можем да пренебрегнем и уреждането на тези компетенции на висшата съдебна власт, която кореспондира с другите висши власти. Също се налага да бъдат уредени въпросите на съдебните служби, т.е. на тези учреждения, които имат спомагателен характер и които осигуряват ефективното функциониране на съдебната система. И най-накрая поставят се редица въпроси във връзка с начина на формиране срока на компетенциите на съдебния съвет. В проекта на експертите той е даден достатъчно изчерпателно, но възникват редица въпроси, които вече трябва да бъдат в един следващ етап на обсъждане по отношение на начина на формиране. Дали той да бъде изцяло независим от другите власти, защото би могъл да формира от своя състав и ръководство, ако искаме да посочиме едно по-ясно разграничение на властите. Това са проблеми, които нямат еднозначен отговор и те трябва да бъдат обсъждани. Благодаря ви.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Госпожа Младенова, моля.

СОНИЯ МЛАДЕНОВА: Аз се присъединявам към казаното от г-н Чавдар Кюранов, към общите бележки и добавката на Велко Вълканов.

Струва ми се, че ние можем да упрекнем авторите и на двата проекта, които са в ръцете ни, както на експертите, така и на подкомисията за съдебните органи и за съдебната власт. Защото, за мен поне като юрист и правник, не става ясно те с какъв тезис са работили. Затова защото за нас законаохранителната власт, първо, следва да има съответните функции. Да се каже що е то?

Второ, съответните институции, които да включват съд, прокуратура, следствие и Министерство на правосъдието и дотук, без да се разпростираме върху нотариални служби, съдебно изпълнение и т.н.

И трето, което аз не намирам в никой един проект досега, а говорим за разделение на властта, това е финансовото самостоятелно обезпечаване. Защото, колкото и да говорим за разделена власт, а ако отсъства самостоятелен бюджет, който да се гласува от Народното събрание, повярвайте ми, аз съм така скептична да повярвам, че ние наистина ще реализираме разделение на властта.

След това, за мен поне, отсъства формулата контрол върху дейността на тези органи. А като имам предвид всичките проекти, които сме чели, става дума за правова демократична държава. А самото това определение изисква да има контрол върху различните части на обществото.

И не на последно място за мен не е точно определен прекратяване пълномощията на ръководителите в отделните институции и подсъдността. Защото, колкото и да използваме правилото, че Конституцията е основен закон, ние трябва да сме наясно кое къде да търсим. И тук много беше правилна бележката на проф. Вълканов. В основния закон се препраща, но ние трябва да имаме готовност в другите - гражданина, съответната институция, да намират своята..

Едно нещо, което ми прави впечатление в проекта, който е даден от подкомисията днес. Струва ми се, че чл. 8 в този проект не е удачно да бъде систематизиран тук. Това са правомощия на Народното събрание. Аз ще ви го припомня: "Приемането на закони,

които установяват с обратна сила наказуемост на деянието, повишаване наказателната отговорност или отпадане на наказанията за погасяване на наказателната отговорност не се допуска".

Това са правомощия на Народното събрание и следва да се извадят.

Благодаря ви.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Госпожа Ботушарова има думата.

СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Аз бих искала да се присъединя към последното по-общо положение. Може би предварително трябва да се уточни конституционният обхват на регламентация на тази система и съответно да се предвиди какво ще остане за регламентиране със закони. Това е единият въпрос, който не е маловажен, защото по този начин ще се решат принципи - какви, дали ще бъдат изрично посочени в Конституцията и дали тя ще се ограничи само с едно посочване кои са органите, т.е. институциите, осъществяващи съдебната власт. А след това по-подробно да бъдат регламентирани със закон или закон и в каква степен.

Вторият ми въпрос или по-скоро бележка към дискусията е относно това, което каза г-н Вълканов, за единната съдебна система.

Нашата работна подгрупа почти приключи работата за контролната конституционност или съобразяване с Конституцията. Ние се нуждаем още малко от допълнителна работа, за да предложим нашето мнение, може би във варианти. Но това, което засега се формира, е, че контролната конституционност или конституционният съд като специализиран орган следва да бъде извън съдебната система и съответно по принципа за разделение на властите и т.н. да осъществява своите функции.

Така че по този въпрос поне в работната група засега доминира това становище. То се подкрепя и от редицата ведомства, които са дали становища, а също и от експертите, които съдействат за нашата работа.

И на още един момент искам да обръна внимание. Той не е нов. Този принцип за разделение на властите и да го записваме самоцелно, това няма да реши въпроса. Реалното разделение ще се получи тогава, когато то съществува в структурите и в правомощията.

Така че разглеждането на съдебната власт сама за себе си, като част от Конституция, лично аз го приемам като един предварителен прочит на нещата и сверяване на становищата. Но е необходим също такъв предварителен прочит на основните държавни органи, за да може да се балансират правомощията и взаимоотношенията помежду им.

Благодаря.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Павлов има думата.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Онова, което ме впечатлява в случая, то е нещо, което като че ли избяга до този момент от погледа ни. Имайте предвид едно: ако ние в развити конституционни принципи не поставим чисто теоретичните въпроси в развити, при липсата на опит, най-малкото на законодателна основа в много посоки, ще получим едно огромно затруднение тогава, когато изготвяме другите актове, към които препращаме. Мисълта ми е съвсем конкретна.

Има конкретен проект за Закон за устройство на съдилища. Закон за устройство на съдилищата подхожда при определени принципи, които, ако биха били развити в Конституцията, той ще бъде разгърнат. И обратното, ако не биха били развити в Конституцията, тогава ние ще имаме възможност в пленарно заседание, в зависимост от ситуациянни разположения на сили и ситуациянни настроения, да стигнем до нарушаване на принципи, които искаме да разглеждаме в Конституцията. Еrgo, ако ние искаме да установим един правен ред, то трябва да го установим първо тук. Може всички онези закони, които ще излизат въз основа на Конституцията, да следват стройно тази система.

По отношение на двуинстанционното и триинстанционното производство аз съм убеден, че всички практикуващи юристи са наясно, че двуинстанционното производство показва твърде много недостатъци, за да бъде защитанаво сериозно. Но това трябва да намери израз тук. Не да развиваме един Закон за устройство на съдилищата в рамките на Конституцията, но поне да се дефинират основните неща.

Аз съм малко смутен от изоставянето на принципа за върховен административен съд. Върховният административен съд не е само съд, който ще се занимава с част от правораздавателната дейност, Върховният административен съд е една от гаранциите за законност. Затова, защото, ако тръгнем в идеята на

мислене, че Върховният административен съд фактически упражнява съдебен контрол върху органите на управление отгоре до долу, тогава гаранциите за законност са много по-добре осъществени, още повече, че ние не говорим за нещо толкова ново. То е забравено старо. Ако погледнете практиката на Върховния административен съд, ще видите, че в определени моменти най-демократичните позиции на България са били защитавани тъкмо там и единствено там. Вярно е, че в днес поставената тема няма място за обсъждане на Върховния конституционен съд, но лично като мое гледище, твърдя, че Върховният конституционен съд е нещо различно и извън правораздавателната система. Той е гаранция за нещо друго. Той е пак част от обвързващата система на гаранции и не бива да се смесва тук позицията за върховен административен, върховен касационен и върховен конституционен съд. Но Върховният конституционен съд в крайна сметка тогава, когато имаме еднокамарен парламент, би коригирал всичкото онова, което правим сега по Указ № 56. Да ви припомня тъжния опит, или може би Законът за пенсиите, нали? Видяхме се колко струваме. Долу в залата наделяват настроения, забравя се идеята на закона, след което се връщаме да го поправяме, всеки посипал главата си с пепел и забравил за момент политическите страсти. Тук обаче, в тази зала, когато слезем долу, политическите страсти се разгарят отново и всичко отначало. Ако бихме имали един Върховен конституционен съд, това поне щеше да бъде избегнато.

По въпроса за специалните съдилища. Аз считам, че арбитражът малко egoистично защитава позициите си да продължи съществуванието си. Вярно е, че при наличието на един Търговски кодекс, при наличието на един сериозен стокообмен на възникнали отношения, на стоково производство в рамките на свободен пазар, Търговският закон ще стане може би най-сериозно прилаганият закон. Той ще изисква един специализиран подход по отношение на подготовка на кадрите. И там кадрите, създадени в арбитража, биха били много полезни. Това обаче само по себе си предполага създаване на търговско отделение към обикновените съдилища. които да се изграждат в тристепенната система, т.е. да има отделе-

ние на Търговския съд и във Върховния касационен. Няма пречка. Още повече, че това също е добре забравено старо.

По отношение на Военния съд. Ние прогласяваме принципа, че няма да има специални съдилища. Това е законодателна идея. Винаги, когато говорим на народа, се тупаме в гърдите колко много демократично мислим и в същото време тогава, когато правим един закон, създаваме нещо, което изключва самата демокрация. Може да има специални процедурни правила по отношение на това как да се развива едно производство пред един Военен съд, а по едно престъпление, извършено по специалната глава за военни престъпления. Там може да има някакви процедурни ограничения, но тези ограничения произтичат от характера на престъплението, а това не предполага само по себе си изискването за създаването на специален съд.

Така че аз докрай ще защитавам идеята, че съдилищата могат да бъдат само едни, без специални.

Деликатен е въпросът с правото на защита. Аз не скривам това, че в последните години на живота си съм бил адвокат и този въпрос сериозно ме е тревожил. Безусловно в общите принципи, още в правата на личността трябва да се прогласи правото на защита от момента на задържане. Оттук насетне обаче, тогава, когато установяваме строя, т.е. установяваме отделните дела на съд, на прокуратура, на следствие, ние забравяме другата страна в процеса - бил той наказателен или граждански. Забравяме защитата.

Мисля, че трябва да има съвсем дефинитивно едно изречение за мястото на адвокатурата. Не Закон за адвокатурата, нали разбирате? Просто жалон, който да дефинира поведението на Законодателната комисия и на Народното събрание, когато ще определя функциите на адвокатурата.

Искам да направя една бележка. Малко се изненадах, че Соня, която общо взето е добре информирана по тези въпроси, не го каза. Има един факт, който е абсурден в българското право-раздаване, но е така. Известно ли ви е, че от невърнати такси, от неосъществени права на граждани Министерство на правосъдието е единствено бюджетно учреждение, което е на печалба? Затова

зашото там се получават милион и половина, два милиона годишно от невърнати такси на граждани.

Така че някакъв специален режим, какъвто се подхвърли тук по отношение на бюджетната издръжка на съдилищата, той по-скоро ще постави купчина финансови въпроси и деликатни, от които ние трудно ще се измъкваме, зашото сме юристи, а не финансисти. Но там аз тревога нямам никаква.

Основният въпрос по статута на съдията не е намерил място. В този проект той няма развитие в никаквъ посока.

Първо, аз не виждам текст, който да ми дава основание да считам, че съдиите са изборни, респективно, че са назначаеми. Какъв текст тук липсва. В проектите за Конституция на "Клуб 311", двата проекта, които лансира БСП, в проекта на СДС този въпрос изрично е поставен и е намерил някакво разрешение. Удачно или неудачно, по това да не спорим сега, но по принцип въпросът и е поставен, и е разрешаван. Тук обаче нито поставяне, нито разрешаване на въпроса.

Аз не скривам, че докрай ще отстоявам тезата за назначаемост на съдиите. Позволявам си да твърдя, че имам достатъчно наблюдения по този въпрос и в битността ми на съдия някога и като наблюдател на системата на правораздаване в продължение на почти 30 години. Всеки съдия с облекчение би се усмихнал тогава, когато е назначаем. Защото ще му бъде спестено много от онова, което непрекъснато тежеше върху съдията. Аз изхождам и от предпоставката, че военноадминистративният отдел към ЦК на партията липсва, нали и към окръжните комитети. Не го казвам с подигравка, а го казвам съвсем сериозно.

По въпроса за единната съдебна система. Безусловно единна съдебна система, но това като кажем "единна", не значи, че тя няма да бъде специализирана. Тя ще бъде специализирана в чисто класическото правораздаване, да го нарека, правораздаване в областта на търговското право и правораздаване в областта на административното право. Но това не пречи системата да бъде единна.

Как ще се осъществят гаранциите за третата власт?

При наличието на идея за създаването на Висш съвет на магистратурата, е нещо, което е взаимствано, да Речем, от

италианско, от европейско право. Аз не съм срещал публикации по този въпрос да се оплакват, че този институт е имал някакви неудачи, че институтът утежнява производството. Мисля, че можем сериозно да помислим за такова нещо.

От друга страна, обаче, ако изхождаме от предпоставката, че непременно съдиите ще бъдат назначаеми и във върховната магистратура участвува президентът, предложението се правят от министъра на правосъдието, то очевидно ще възникнат сериозни спорове и двете страни с достатъчно основание ще питат дали Народното събрание да прави все пак това назначаване или това назначаване да се извършва от президента, или от някого другого.

Мисля, че можем да проявим достатъчно разум по този въпрос. И в рамките на българската традиция на мислене можем да се спрем, да речем, че Народното събрание ще назначава тези съдии и по този начин ще осъществим една връзка между трите власти в случая. Защото в магистратурата влиза президент, министър, т.е. изпълнителното начало. Кого касае третата власт? – Правосъдието, кой друг е сизиран, законодателната власт? Аз нямам сериозни аргументи да поддържам едната или другата теза, за да повдигна въпроса толкова сериозно сега.

Онова, което ме впечатлява обаче, това е позицията, говоря това, което знам извън тази зала, позицията на Главна прокуратура по отношение на единната съдебна система, която да обхване съд, прокуратура, следствие, та даже и места за изтърпяване на наказанието. По този въпрос тук в проекта нито дума. А въпросът е много сериозен. Тук има и практикуващи съдии, и практикуващи прокурори, и практикуващи адвокати. Не става дума за някаква гонитба на престиж. Създава се в представите и в поведението на прокурорите погрешката оценка, че те са равнопоставени на съда. Нека да позабравим малко тази теза. Тази теза е добра за един френски конвент по време на революцията и на една брънешка революция, и проблемите на правораздаването или правоиздевателството в такива ситуации.

Прокурорът по процесуално място е равнопоставен със защитата. Следователно няма какво да се тревожим, че прокуратурата би била в една единна система със съда. Не министърът на правосъдието би управявал този процес. Той би администрирал

в никаква посока, но той не би имал каквато и да било власт, за да се меси в правораздавателния процес или пък да влияе по начина, по който ни е добре известно в последните години.

Това е, което имах да направя като бележки. Моля да бъда извинен за нестройното изложение.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Пенев има думата.

ПЕНЧО ПЕНЧЕВ: Най-напред искам да напомня, че автор на идеята за единното правосъдие в България и негов сторонник беше Министерство на правосъдието, та даже и преди 10 ноември, тогава, когато се обсъждаше проблемът за съдебната система и се обсъждаха никакви варианти за нейната промяна. Трябва да кажа, че тогава ние бяхме в пълна изолация. Сега с голямо удовлетворение констатирам, че почти във всички проекти, представени тук, на този висок форум, съдържат идеи много близки до тези, които ние споделяхме и тогава. Имам предвид преди всичко идеята за създаването на единна съдебна система. Тази идея беше доразвита след 10 ноември и съвместно със Съюза на съдииите в България ние направихме едно предложение за усъвършенстване на съдебната система, което разпратихме на политическите сили, може би няколко месеца след 10 ноември. Мисля, че беше м. април. Там ние в основни линии набелязахме, както ние ги виждаме, принципите на изграждане на съдебната власт.

Отново имам повод със задоволство да констатирам, че повечето от тези принципи са принципи, залегнали и в проектите, които ни се предоставят. По няколко важни общи въпроса, които се поставиха тук.

Аз не считам, че разработката на съдебната власт преди още да имаме цялостната конструкция, представлява никаква особена опасност. Аз мисля, че тогава, когато цялостната конструкция стане известна, би могло да се извършат някои корекции. Но основните принципи ще бъдат валидни независимо от това каква обща конструкция в крайна сметка ще се получи или предварително ще бъде избрана. Не виждам такава опасност.

Освен това мисля, че много правилни бяха бележките, във връзка с оня законодателен пълнеж, който трябва да се получи във връзка с тази глава от Конституцията. В тази връзка мисля, че трябва да се работи успоредно най-напред в Министерския съвет,

който вероятно ще бъде вносител, а след това в Законодателната комисия, на един Закон за устройство на съдебната система, който да даде принципите, който да даде организацията и конкретните правомощия и строеж на тази съдебна система.

Необходимо е успоредно да се работи по тези два проблема, тъй като в противен случай ние ще бъдем изправени пред риска да приемем Конституция, в която съдебната власт е прогласена, но без съответния пълнеж, без съответното реално осъществяване в живота. Както сега например има също прогласено разделение на властите, но в действителност законодателно то не е осъществено.

Искам да усведомя уважаемите господа, членове на Конституционната комисия и на Законодателната комисия, че проект за устройство на съдебната система, изходящ от Съюза на съдиите и Министерство на правосъдието, е внесен в Министерския съвет. Така че и в тази насока, разбира се, то е в сувор вид, ние имаме известна предварителна готовност.

Аз няма да се спирам в подробности по големите проблеми. Ние сме за административно правораздаване. Единствено се смущавам от това, че може би кадрово няма да обезпечим създаването на един отделен административен съд, но това е идеалното, това би било най-доброто. Ние сме за създаване на стопански колегии към съответните съдилища. Ние сме за единна съдебна система и единство на магистратурата - съдия, прокурор, съдия-следовател. Ние сме за изборност на съдиите от Висшия съвет на Магистратурата или от президента - в двата варианта бихме могли да го разглеждаме.

Аз считам за неособено удачно изборът на съдиите да става от парламента, директно от парламента. И даже тук влизам в противоречие с г-н Кюранов, но мисля, че тъкмо опитът от тези няколко избора, показва, че ние рискуваме да партализираме, отново да политизираме този процес на избора. Ние трябва да го откъснем от това, а по този начин да гарантираме и независимостта, и самостоятелността на тази трета власт. Аз не съм за избор на съдиите и магистратите от парламента.

Изхождам и от опита, който и върху гръбца си ръководството на министерството чувства през последните месеци, и при действието на настоящия парламент.

Ние сме за по-пълни правомощия на този висш съдебен съвет.

Накрая, искам да кажа няколко думи за онези, които биха възразили - в крайна сметка Министерство на правосъдието какво е? Не е ли то един орган на изпълнителната власт, бидейки член на Министерския съвет - министър на правосъдието? Тъй като вероятно това ще се чуе като реплика на онова, което казах дотук, бих искал да се справ съвсем накратко за ролята на министерството такава, каквато ние я виждаме.

Ние считаме, че Министерството на правосъдието е свързано с изпълнителната власт и е обрнато към нея, така да се каже, с малкото си пръстче. С лицето си то е обрнато към съдебната система. Защото министърът упражнява бюджета на системата, защото се грижи за квалификацията на кадрите, защото се грижи за тяхното израстване, защото участва в работата на Висшия съвет на магистратурата. Същевременно веднага искам да кажа нито в Конституцията, нито в Закона за съдебната система не е предвиден нито един текст, който да дава право на министъра или на длъжностни лица от министерството да се намесват по какъвто и да било начин в независимата работа на съдиите. Искам дебело да подчертая това, защото в много хора се създава впечатлението, че министерството, осъществявайки тези функции - административни, организационни и т.н., осъществява и функции, свързани с правораздаването. Нищо подобно. Това не съществува в нито един от проектите. Това е избегнато и в този проект, който е проект на Съюза на съдиите и на Министерство на правосъдието,

Така че аз мисля, че този аргумент не може да играе. Напротив, Министерство на правосъдието е гарант от гледна точка на финанси, от гледна точка на организация, от гледна точка на административно единство на системата. Ние ще имаме самостоятелен бюджет, ние ще имаме самостоятелен фонд "Съдебни сгради". Всичкото това изисква една голяма организационна работа.

Във връзка с това и доколкото би се поставил въпросът, че министърът е член на кабинета, Министерство на правосъдието, именно седейки на границата между двете власти, условно казано,

най-добре може да каже на Министерския съвет кой от неговите актове е незаконосъобразен и тъкмо там да се намесим, говоря за функциите на Съвета по законодателството към Министерския съвет. По статут и по предназначение тъкмо това прави той - предварително дава компетентно юридическо заключение. Аз може би грешно съм бил разбран. Не министерството ще каже стоп на акт на Министерския съвет, но то дава предварително компетентно юридическо заключение за законосъобразността на този акт на Министерския съвет или съответно ведомствен акт. И това е едно от правомощията на Съвета по законодателството, който ние възстановихме. Наред с нормотворческата дейност, която би осъществявал, доколкото тя му се възлага самостоятелно от Министерския съвет или от други органи, включително и от органи на парламента, във връзка с упражняването на законодателна инициатива било на Министерския съвет, било на някого от другите управомощени органи.

Аз ще привърша с това. Според нас повечето от проектите изхождат от общи принципи. Ние считаме, че различията не са особено големи. Изключвам позицията, която не ни стана известна на Главна прокуратура и на Върховния съд. Не знам защо? Ние оповестихме нашата, но не получихме официално поне тяхната позиция.

Във всички останали проекти обаче аз виждам едни общи принципи, които много биха улеснили нашата работа. Апелирам само за това, ако е възможно, успоредно да се води работата по приемането на този раздел и работата по Закона за устройство на съдебната система. Това много би ни улеснило.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Това зависи преди всичко от правителството, защото от него чакаме законодателното предложение най-напред.

Думата има г-н Димитров, заместник-главен прокурор.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ: Господин Председател, Главната прокуратура и Върховният съд активно работят също по въпроса за разделя от Конституцията за съдебната власт. Ние също имаме проект и той е изпратен на Министерство на правосъдието и на други места. Не знам защо сега се обсъждат два проекта, които пред

вас и пред нас са представеени?

Първо, искам да кажа, че би било по-лесно и по-удобно да се работи върху един проект затова, защото бележките, които се правят, до голяма степен, ако се отнасят за единия проект, не се отнасят за другия. Това би улеснило и допълнителната работа, особено когато могат да се дадат писмени бележки от съответните институти по отделните предложения, които са направени.

Във връзка с предложените проекти днес, искам да изтъкна няколко позиции, които вече са изразени в нашата разработка за раздела за съдебната власт.

Принципите за организацията на съдебната власт всъщност не се различават и се изтъкват от всички автори на законопроектите и на проектите за Конституция. Но когато се касае до тяхната конкретна регламентация, различия се получават. И тези предложени текстове не отговарят на принципите, които са обявени като изходни позиции за тази правна регламентация. Ще се поясня по-нататък.

Очевидно е, че този раздел от Конституцията трябва да съдържа три части: първата част трябва да бъде отношението на тази съдебна система в общата система на държавното управление, държавната власт, на второ място, това са вътрешните връзки и правомощията на самата съдебна система и на трето място трябва да се включат някои принципи на хуманизъм и демократизъм, които са особено радикални за дейността на цялата система.

По тези основни принципи очевидно е, че освен наблюдаването на чуждия опит и освен нашият опит, който вече имаме в изградената система, главното, към което трябва да се насочим, е да се видят къде са дефектите, кои са несъответствията на сега функциониращата система и така да се подобрят като организационни и принципни моменти, за да може тази съдебна власт да осъществява пълноценно функциите в една демократична държава.

И затова по реда на регламентацията искам да посоча някои положения, които бяха приети при нашите обсъждания в Главната прокуратура.

Първата слабост и сериозен недостатък на досега съществуващата съдебна власт е недостатъчната нейна независимост и самостоятелност. Главно тя беше повлияна и поставена в подчинено положение от изпълнителната власт. И това, което се прокламира

като основен принцип, е именно изграждане и гарантиране независимостта на съдебната система, на съдебната власт. Затова всички аргументи и съображения, които се привеждат за включване на изпълнителната власт в образуване на съдебната система, в регламентиране бюджета, в начините за назначавания и за повишаване на представите на съдебната власт, са в противоречие с този генерален принцип. На това основание, в големия проект, чл.90, ал.1, 3, чл.91, ал.5 и др., поначало трябва да бъдат изключени. Принципът на образуването на съдебната власт трябва да бъде, до известна степен, избиране от Народното събрание, което гарантира народното отношение към избора на съдебната власт. Това е едната страна на образуването на властта и нейните функции. По текстове е трудно да се говори на този етап, защото проекти те са два. Би било логично после да се направят конкретни предложения за регламентация.

Вторият въпрос се отнася за вътрешната организация на съдебната власт. На пръв поглед, както министър Пенев се изрази, много са сходни и близки позициите, лесно могат да бъдат преодолени, е най-малко неточно или неправилна е позицията. Напротив, зад дребните различия в текстовете се крият много сериозни разлики в организацията на съдебната власт. Главно тук се отнася за мястото и функциите на прокуратурата, от една страна.

И на второ място, за мястото на следствието до съдебното разследване по наказателните дела.

В това направление ние отначалото и досега поддържаме становището, че функциите на съда и прокуратурата в рамките на съдебната власт са различни. Те не трябва да бъдат нито ведомствено обвързани, нито да бъдат поставени на някаква административна зависимост в тази система. А ако ние включим в съдебната система всички органи, които участват в правораздаването, би следвало да влезе и адвокатурата, като елемент, който участва в правораздаването.

Поначало съдът решава делата и всички досегашни текстове в процесуалните закони, които му придаваха други функции на ръководство и на дейност, на насочване на страните, са принципно неправилни. А за да може той да осъществява някакво, каквото

и да било ръководство по отношение на прокуратурата, това означава той да регулира една от страните в процеса и да осъществява едно ръководство на прокуратурата, която трябва да бъде активният двигател на наказателния процес в самия съд.

Затова включването и определянето на прокуратурата като елемент към съда, е неправилно с оглед на функциите на двата основни института.

На второ място искам да посоча и това. В зависимост от развитието на нашето законодателство, ще зависят и функциите на прокуратурата. Тя не участва само в наказателното правораздаване. Очевидно е и в този проект, който е предложен, че са посочени и други функции на прокуратурата. С оглед осъществяване на надзор за законност върху дейността на администрацията, следва да се добави и участие в гражданските дела, в които участва прокуратурата, но очевидно е, че тя не се покрива и не е необходим задължителен елемент във всички отделни фази на съдебната дейност.

На второ място, ако така бъде организирана прокуратурата към съдилищата, се нарушава единството на тази система. Това единство досега гарантираше във всички случаи при данни най-малко за престъпление, да се контролират отказите на по-никостоящи прокурори и да се стигне до правилно внасяне в съда на едно обвинение за извършено престъпление. Ако ние изключим тази вертикална зависимост на прокурорите, очевидно е, че може да се стигне до произвол, който и съдът не може да отстрани. Затова защото той не може да дава указания на прокуратурата да поддържа или да не поддържа дадено обвинение.

Именно затова ние смятаме, че единството на съдебната власт в никакъв случай не означава обезличаване административно и функционално отделните звена на съдебната власт.

Затова в нашия проект, който можем да го доразвием към тези проекти, които са предложени, ние смятаме, че прокуратурата трябва да запази своята самостоятелност. Главният прокурор да се избира от Народното събрание и той да назначава или да регулира състава на другите прокурори. Разбира се, могат да бъдат приемани и други възможни варианти за тази дейност, но в никакъв случай не ще бъде целесъобразно тази единна система

да бъде раздробена и да се превърне като един придатък към съда.

Третият немаловажен въпрос е въпросът за мястото на следствието. В тези проекти с малко изрази се съдържа една идея за радикална реформа на досъдебното средство. Изграждането на института на съдиите и следователите веднага означава специално регламентиране на полицейското дознание, затова защото този минимален брой на съдии и следователи не може да замести досъдебното следствие, което се провежда в този вид.

Така че, ако се приеме този институт със съдиите и следователите в този вариант, в който се предлага, веднага трябва да намерим място и това за полицейското дознание като вид полицайско разследване до влизането в съда.

Освен това искам да посоча и това, че до голяма степен независимостта на съдебната власт ще зависи и от нейната финансова обезпеченост. Аз поддържам направеното предложение, което съществува и в нашия проект, бюджетът на съдебната система по отделните ведомства, които ще съществуват в нея, да бъде самостоятелно приеман. И по този начин на изпълнителната власт да регламентира дейността на съда и прокуратурата, а това да се осъществява въз основа на решениета, които Народното събрание ще приеме.

Накрая искам да направя едно предложение.

Ако се работи допълнително върху тази глава, а очевидно ще се работи, ние да получаваме тези проекти в онзи вариант, в който ще се обсъждат на тези заседания, за да можем успоредно с тези устни бележки, които правим, колкото и да са точни, не могат да бъдат така прецизни, както писмените бележки и заедно с тях да представяме бележки по отделните поректи, които се обсъждат тук.

Заявявам и това, че както този раздел е част от общото, като Конституция, което се работи, така и тези принципни положения, които ще залегнат тук, се залагат и в устройствените закони. Ние успоредно работим проект за Закон за прокуратурата, което смяtam, че се прави и от другите ведомства, за да могат тези принципи да бъдат доразвити и съответно пренесени и тук.

Благодаря за вниманието.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря Ви и аз. Кой друг иска думата?

Има думата г-н Тодор Тодоров, член на Върховния съд.

ТОДОР ТОДОРОВ: Чувствувам се задължен да разясня становището на Върховния съд.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Точно така трябва да постъпим.

ТОДОР ТОДОРОВ: Становището на Върховния съд е оформено след едно щателно обсъждане на тези проблеми и съответно вземане на конкретни становища с гласуване от целия пленум на Върховния съд, или от състава на целия върховен съд. Там се оформиха основните становища, които съвсем накратко ще развия, понеже виждам, че и в Министерство на правосъдието не са ясни тези становища, а и нашият проект, който представихме съвместно с Главна прокуратура, не виждам да е намерил съществено отражение в тези проекти.

По въпроса за съдебната власт. Ние разглеждаме съдебната власт вече при нейното съвсем ново поставяне в съвременната държава в контекста на чл. 5 от Конституцията, или на системата на разделение на властите.

Тук основният въпрос е този – как тази досега смачкана, принизена институция, която е била под сянката на изпълнителната власт, именно съдебната власт, да бъде издигната и равнопоставена на другите две власти. Затова именно този принцип трябва да залегне в началото на тази глава за съдебната власт, че съдебната власт е независима и равнопоставена на законодателната и изпълнителната власт. По какъв начин ще стане това равнопоставяне?

Според нас то трябва да стане чрез една основна функция на съдебната власт. Тя е съдебния контрол над издаваните нормативни актове от Народното събрание и над нормативните актове, които издава председателят на републиката. Чрез тази основна функция, според нас, съдебната власт ще стане равнопоставена на останалите две власти. Поставя се въпросът как да бъде осъществявана тази именно функция.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Тя така, г-н Тодоров, ще бъде надпоставена, ако ще прави контрол. Това е шега.

ТОДОР ТОДОРОВ: Равнопоставена. Имаме предвид и естествен съдебен контрол.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: С други думи без конституционен съд, Върховния съд и т.н. да бъдат...

ТОДОР ТОДОРОВ: Не. Тук се поставя въпросът дали самият Върховен съд да изпълнява тези именно функции за конституционност на законите или това да се осъществява от друг специализиран съд. Надделя становището, че трябва да бъде създаден висш конституционен съд, който да упражнява този контрол. Имаше, разбира се, и други становища от отделни колеги, че тази функция трябва да се упражнява от самия Върховен съд. Има резон и с това становище, защото се счита, че няма да бъдат много тези случаи, когато ще се констатира несъответствие на законите с Конституцията. Нашето становище е, че трябва да бъде създаден този съд.

Въпросът е кои институции да упражняват съдебната власт. Това трябва да бъде Върховният конституционен съд, всъщност конституционен съд, обикновените съдилища, начело с Върховния касационен съд, тук трябва да бъде и прокуратурата, начело с Главна прокуратура, като включва в своите рамки и съдии-следователите, или следствието. Затова именно считаме, че тук нотариалните служби, както е вписано в чл. 80, и органът на съдебно-наказателното изпълнение нямат място в този раздел. Това трябва да бъде кръгът от институции, които да осъществяват съдебната власт.

Ние също сме за този принцип – да не се създава така нареченият институт на магистратурата. Ние смятаме, че ако тези институции упражняват съдебната власт, те трябва да запазят своята самостоятелност, всяка поотделно, като следствието премине към прокуратурата, а прокуратурата си бъде самостоятелен независим институт, който да бъде начело с главен прокурор. Главният прокурор да се избира и да се отчита пред Народното събрание. По същия начин и председателят на Върховния съд, като върховните съдии, на този принцип вече се спряхме, бъдат назначаеми от президентата, но кандидатурите се издигат именно от този висш съвет, за който ставаше дума.

Това са нашите становища по основните проблеми.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата г-н Богацевски, начелник на Главно следствено управление.

КОСТА БОГАЦЕВСКИ: Аз просто се чувствувам задължен след изложението на прокуратурата и Върховния съд да кажа с няколко думи, без обстойно да се занимавам с проблемите изцяло, така както са застъпени в представените проекти. Очевидно тук се развива, по мое убеждение, една дискусия къде да бъде следствието, а нашето убеждение е, че въпросът се свежда до това

как да функционира следствието. От една страна Върховният съд счита, че трябва да бъдем придатък или прехвърлени към прокуратурата, а, доколкото разбирам, становището на прокуратурата е, че тях ги вълнува само проблемът дали ако има съдии-следователи, тоест в структурата на съдилищата, е добре достатъчно добре разгледан и дали ще бъде достатъчно добре решен въпросът с полицейското разследване.

Във връзка с това искам да кажа, че становището на Главно следствено управление, естествено, е, че в единството на съдебната система е съвсем нормално да има отделни институции, които са относително самостоятелни и независими една от друга дотолкова, доколкото осъществяват функции, които са им предоставени от законите. По този начин излагам становището на Главно следствено управление, че ние считаме, подкрепяйки останалите принципи, които сме изложили в един наш проект, че в единството на съдебната власт като такава трябва да има относителна самостоятелност на съда, прокуратурата и следствието. Нашите съображения са изложени относително подробно, а подробностите за регламентирането на дейността на тези отделни институции би следвало да се дадат в устройствените закони така, както сте посочили.

Това е нашето становище.

ПРЕДС. ГИНО ГАНЕВ: Думата е на г-н Обретенов.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Всички изхождаме от принципа, че трябва да се осигури разделение на властите, че трябва да претворим в Конституцията принципа за разделението на властите. И във връзка с това в двата проекта е прокламирано, че съдебната власт е независима. Въщност съдебната власт се олицетворява и осъществява от личността на съдията.

ЛЮБЕН ГРОЗДАНОВ: Правораздаването, а не съдебната власт.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Правораздаването. Във връзка с това остава да се доразработи въпросът какви конституционни гаранции са дадени за независимостта на съдията. Мисля, че по този въпрос трябва по-ясно да се прокламират принципите в проектите за самата конституция.

Какво имам предвид? В чл. 94 се говори за имунитет на съдията. Според мен това е един неуспешен опит да се осигури някаква конституционна гаранция за независимост на съдията.

Има един друг принцип, който не е намерил пряко отражение в тези проекти, не е взето пряко отношение по него – принципът за несменяемостта на съдиите. От чл. 90 в проекта на експертите може да направим заключение, че този принцип не е възприет. Защо? Защото е казано, че младшите съдии се назначават със срок, останалите – безсрочно. Но безсрочното назначаване на съдиите още не означава несменяемост на същите. Следователно ние трябва да се замислим и да дискутираме по този въпрос, който винаги е бил спорен в правната доктрина.

Във връзка с това аз мисля, че твърде много бланкетни състави има и в двата проекта и твърде много неясната има относно статута на съдията. Приравнява се към останалите органи на магистратурата по отношение на назначаване, освобождаване, повишаване, преместване, дисциплинарни мерки и т.н. Струва ми се, че този проблем трябва да се изведе отделно и да се регулира отделно, защото, както казах, съдията – това е стожерът на съдебната система, според мен. И ако сега, в момента нямаме организационни възможности да осигурим несменяемостта на съдията, това не значи, че не трябва да вземаме отношение спрямо този принцип. Или да го отречем, или да се опитаме да го въведем. Но така, както е подработен статутът на съдията, струва ми се, че той не дава достатъчни гаранции за неговата независимост.

Благодаря.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Г-н Кино Лазаров.

КИНО ЛАЗАРОВ: Аз искам да се изкажа съвсем накратко по два-три въпроса.

Първият въпрос е въпросът за административното правосъдие. Според мен тъкмо административното правосъдие е несъмнен признак на правовата държава. Що се отнася до наказателното и гражданското – такова има във всяка държава. Но развито административно правосъдие има само в правовата държава. Така че в нашата бъдеща конституция административното правосъдие трябва да бъде утвърдено в две направления и ясно прокламирано.

Първо, като функция. Според мен трябва непременно да има един конституционен текст, който да казва, че всеки правен субект – гражданин или организация, може да оспори пред съда законосъобразността на всеки административен акт на който и да е административен орган, с изключение на изрично указанi и отделни случаи, както има във всяка правна система.

По-сложен е въпросът досежно функционалната страна, кой да осъществява административното правосъдие. Дали общите съдилища, или специализирани съдилища. Аз смяtam, че тъкмо сега е назрял моментът да се възобнови прекрасната институция на Върховния административен съд, който е съществувал у нас от 1912 до 1948 година. Аз съм проучил основно неговата практика и с чувство на национална гордост твърда, че това е бил един съд, който прави чест за една малка страна, като България, и който би направил чест за всяка страна.

Така че смущението досежно кадровите въпроси, дали ще може да се обезпечи с необходимите съдии и т.н. според мен са второстепенни и това може сравнително безболезнено да се направи, включително и от чисто финансово гледище. Защото сега имаме един върховен административен съд и това е третото гражданско отделение, което разглежда преди всичко административни дела. На базата на това отделение може спокойно и естествено да се създаде върховен административен съд. Това не значи, че всички съдии, които са в това отделение, ще влезат в този съд. Това е подробност. Но така или иначе в конституцията би трябвало да се каже, че съществува и върховен административен съд, който постепенно да бъде създаден, когато назреят условията за това и се изготви съответният законопроект. А за по-долустоящите съдилища да се каже малко по-гъвкаво – че със закон могат да се създават и регионални административни съдилища.

Две думи за административните и другите особени юрисдикции. Аз смяtam, че досегашната практика категорично доказва, че това е квазиправораздаване и изобщо не трябва да се отваря конституционната възможност за в бъдеще да се създават нови особени юрисдикции, а съществуващите юрисдикции постепенно да бъдат ликвидирани, както беше направено с две от най-важните особени юрисдикции – едната по Закона за териториално-селищното устройство, и другата – по Закона за наемните отношения.

Ако спецификата на отделен вид правни спорове налага да се специализира правораздавателният орган, това да бъдат специализирани съдилища. Но съдилища, а не други видове правораздавателни органи, каквито са особените юрисдикции.

И накрая две думи за избирането и освобождаването на съдии, следователи и прокурори. Аз твърдо смяtam, и това е ясно изразено в проекта на експертната група, че начинът за

избиране и на съдиите, и на прокурорите, и на съдиите-следователи трябва да бъде един и същ. Това именно ще подчертава принципа за единството на съдебната власт. И това произтича от принципа за единството на съдебната власт.

Втори е въпросът кой да ги избира. Според експертната група това трябва да бъде Висшият съдебен съвет, тъй като той дава едновременно гаранции и за квалифицирано решаване на въпроса, и същевременно за едно безпристрастно и свободно от политически убеждения или предубеждения и пристрастия решаване. Ако се избират от президента, това всъщност ще бъде оформяне на предложението и ще си бъде същинско назначаване. Ако се избират от Народното събрание, съществуват проявилите се в последно време неудобства за наделяване на политическите пристрастия при избор или при изразяване на волята от страна на народните представители.

Според мен трябва органът, който ще избира, да бъде Висшият съдебен съвет. Въпрос на подробности и на детайлно обсъждане е как да се формира той. Тук има един проект, който е само вариант. Но пак повтарям, ние трябва да търсим начин, който да дава едновременно гаранция за квалифицирано решаване и за безпристрастно решаване. Акцентът трябва да се постави върху това, че този орган трябва да е в състояние да подбера най-квалифицираните и най-добросъвестните съдии, прокурори и следователи.

И в заключение искам да кажа, че трябва да има един и същи начин за избиране и на съдии, и на прокурори, и на следователи. От най-горе, до най-долу. Това произтича от принципа. Естествено и логически произтича от принципа за единство на съдебната власт. Иначе само ще говорим за единство, а фактически няма да го постигнем в организационно и функционално отношение.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря много.

Сега да се опитаме да разположим работата си във времето. След изказването на г-н Грозданов предлагам да направим една почивка. И в 14 ч. и 30 минути комисията продължава своята работа. Днес трябва да изчерпим дискусията по този проблем, за да може съответната подкомисия, обогатена вероятно с отделни специалисти, експерти и т.н. да подготви един по-завършен следващ вариант на материята. И да напомня още веднъж, че идната сряда, а дотогава ще се работи в подкомисията, започваме с началото на конституцията, с общите положения, общите принципи и т.н.

Има думата г-н Грозданов.

ЛЮБЕН ГРОЗДАНОВ: Госпожи и господа, несъмнено и естествено е мненията, които са изложени, да не са тъждествени, да не се покриват, да има разнообразие, включително и противоречиви мнения. Но на мен ми се струва, че безспорно е едно обстоятелство, което искам да подчертая, че няма спор по това, че конституционното формиране на държавните органи, каквато задача има конституционната комисия, безспорен е принципът на разделянието на власти.

Струва ми се, че всички присъствуващи тук не бива оспорили тази необходимост – да се изхожда от изискванията на този принцип, който принцип е основен за правовата държава.

Но онова, което искам аз да подчертая – сърцевината, солта на този принцип кой е? Дотолкова, доколкото схванах отделните изказвания, има една наклонност да се размира същността, сърцевината на този принцип. А помоему сърцевината на този принцип е такова структуриране на държавните органи и такава функционална зависимост между тях, че орган на власт да спира другия орган на власт. Ако ние не постигнем това нещо – орган на властта да спира орган на властта, ние не можем да дадем гаранции на нашето общество против произвола на отделни държавни органи.

И затова на мен ми се струва, че тук г-н Ганев подхвърли, по повод изказването на г-н Тодоров, че се получава надконтрол на съдебната власт, известна субординация и т.н. Струва ми се, че никаква субординация не трябва да има между структурите на трите самостоятелни власти.

Трите самостоятелни власти трябва да бъдат равнопоставени и с такива функционални правомощия, че едната власт да може да спира, да взаимодействува, да контролира и да спира при необходимост другата власт.

Не трябва да размиваме същността на принципа за разделението на властите, когато разсъждаваме по тези въпроси.

В този аспект искам да се спра на въпроса за конституционния съд. Струва ми се, че няма да спорим по въпроса, че е необходим конституционен контрол и то осезателен конституционен контрол. Но следва да изясним този въпрос – този необходим конституционен контрол дали трябва да бъде съдебен или да бъде някакъв друг държавен конституционен контрол. И подкомисията, която се е занимавала с този въпрос – за конституционния контрол,

ми се струва, че не е изяснила това обстоятелство – каква е същността на конституционния контрол. Той трябва да бъде съдебен или някакъв друг държавен контрол.

И виждате ли какво смешение се получава? Тази под комисия говори за конституционен съд, който да е извън съдебната система. Следователно по същество приема, че конституционният контрол не трябва да бъде съдебен, а фирмата или етикета, който слага на този орган, който ще упражнява конституционния контрол, е съд. Е едно кръстосване между същността и формата на наименование.

Ако приемем, че конституционният контрол трябва да бъде не съдебен, а някакъв друг държавен контрол, тогава трябва да наречем органа, който ще го упражнява, конституционен комитет или някакъв друг конституционен орган. И тогава този орган не трябва да бъде включен в структурата на съдебната власт.

Но ако счетем, че конституционният контрол трябва да бъде съдебен, то органът, който трябва да упражнява този съдебен конституционен контрол, трябва да е конституционният съд. И този конституционен съд трябва да бъде включен в структурата на съдебната власт. Като казвам, че трябва да бъде включен в структурата на съдебната власт, нямам предвид да бъде включен в структурата на съдебната система, по-скоро на правораздавателната система.

И в тази насока искам да обърна вниманието ви на това обстоятелство – смешението, което се направи от много от изказалите се господи, между понятието съдебна власт като трета самостоятелна власт, и правораздавателна власт. Не следва да се прави разграничение между тези понятия.

Струва ми се, че трябва да се ориентираме към съдебния конституционен контрол, защото само съдебният конституционен контрол ще бъде в състояние, като орган на властта, да спира другия орган на властта. Защото представете си един комитет, който ще упражнява конституционния контрол. Къде ще бъде мястото на този комитет с оглед изискването на принципа за разделението на властите. Естествено, този комитет ще бъде в рамките на структурата на изпълнителната власт. Обаче той би могъл да бъде и в рамките на законодателната власт. Но ако е в рамките на законодателната власт и елиза, че законодателната власт сама ще контролира себе си, което няма да бъде ефикасно и ефективно.

Това е моето виждане по въпроса за конституциония съд.

В аспекта на изграждане на съдебната власт като трета самостоятелна власт, на мен ми се струва, че в нейната структура трябва да бъдат включени и местата за изтърпяване на наказанията. А щом местата за изтърпяване на наказанията следва да бъдат включени в структурата на съдебната власт, възниква и въпросът за съдебна полиция, за необходимостта от създаване на съдебна полиция. Защото местата за изтърпяване на наказанието се охраняват и контролират от полицията. А щом тези места се включват в структурата на съдебната власт, нелогично е да бъдат охранявани или контролирани там от полиция, която да е структурата на изпълнителната власт.

Има и още редица други въпроси, които биха могли да се дискутират тук, но времето напредна и аз няма да се спирам на тях. Но спорните въпроси ще се разрешат с гласуване в съответните комисии и на съответните нива.

Благодаря за вниманието.

ПРЕДС. ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря също, г-н Грозданов.

Трябва да се направи проверка на отсъствующите от заседанието на Конституционната комисия и причините за това.

Продължаваме следобед от 14,30 часа. Всички да бъдат тук.

ВЕЛИКО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

КОМИСИЯ ЗА ИЗРАБОТВАНЕ НА ПРОЕКТ ЗА КОНСТИТУЦИЯ
НА БЪЛГАРИЯ

ПРИСЪСТВЕНА КНИГА

Заседание 30.01. 1990 г. 9.30г.

зала Запад

Председател

Гиньо Гочев Ганев

.....

Зам.председател

Любен Андонов Корнезов

.....

Зам.председател

Стоян Димитров Ганев

.....

Зам.председател

Елена Петкова Кирчева

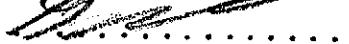
.....

Секретар

Янаки Боянов Стоилов

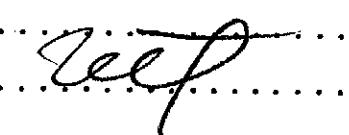
.....

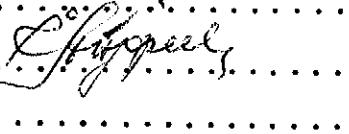

ЧЛЕНОВЕ:

1. АЛЕКСАНДЪР АСЕНОВ ДЖЕРОВ
2. АЛЕКСАНДЪР ВАСИЛЕВ ЛИЛОВ
3. АЛЕКСАНДЪР ТРИФОНОВ ТОМОВ
4. АЛЕКСАНДЪР ЯНКОВ ДИМОВ
5. АНГЕЛ СТОЯНОВ МОМОВ
6. АТАНАС ГАНЕВ РАДЕВ
7. ВАСИЛ ТРИФОНОВ ДОЛАЛЧИЕВ
8. ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ ИВАНОВ
9. ВИКТОР ГЕОРГИЕВ ВЪЛКОВ
10. ВЛАДИСЛАВ ЖЕЛЯЗКОВ ДАСКАЛОВ
11. ГЕОРГИ ГЕОРГИЕВ ПИРИНСКИ
12. ДИМИТЪР ГЕОРГИЕВ ДИМИТРОВ
13. ДИМИТЪР ПЕТРОВ ЛУДЖЕВ
14. ЕЛКА ГЕОРГИЕВА КОНСТАНТИНОВА
15. ИБРАХИМ ТОСУН ТАТАРЛЬ
16. ИВАН ЗАПРЯНОВ ГЛУШКОВ
17. ЙОРДАН АНДРЕЕВ СТОЯНОВ
18. ЙОРДАН ТОЧЕВ КУКУРОВ

19. КАЛИН НИКОЛОВ ДИМИТРОВ
  20. КИРИЛ СТОЯНОВ ЖЕЛЕВ
  21. КРАСИМИР АНДРЕЕВ ПРЕМЯНОВ
  22. КРУМ СПАСОВ НЕВРОКОПСКИ
  23. ЛЮБЕН НАЙДЕНОВ ГРОЗДАНОВ
  24. ЛЮБОМИР ЛАЛОВ ИВАНОВ
  25. МАРИАНА СИМЕОНОВА ХРИСТОВА
  26. МЕДИ ДОГАНОВ ДОГАНОВ
  27. МИЛАН ДРЕНЧЕВ ЛАЗАРОВ
  28. МИРОСЛАВ ДИМИТРОВ ДЪРМОВ
  29. МИХАИЛ НЕДЯЛКОВ САВОВ
  30. НЕНЧО МАРИНОВ НЕНЧЕВ
  31. НИКОЛАЙ ГЕНЧЕВ ПАВЛОВ
  32. НОРА КРАЧУНОВА АНАНИЕВА
  33. митрополит ПАНКРАТИ НИКОЛОЕ
  34. ЛЕТЪР АНТОНОВ ДЕРТЛИЕВ
  35. ЛЕТЪР ЗАХАРИЕВ КОРНАЖЕВ
  36. ЛЕТЪР КИРИЛОВ БЕРОН
  37. ЛЕТЪР СТЕФАНОВ ОБРЕТЕНОВ
  38. РОСЕН ХУБЕНОВ СТОИЛОВ
  39. РОСИЦА АНАСТАСОВА СБИРКОВА
  40. РУМЕН ИЛИЕВ ВОДЕНИЧАРОВ
  41. РУМЯНА НИКОЛОВА ШУБЕКОВА
  42. СНЕЖАНА ДАМИНОВА БОТУШАРОВА
  43. СОНЯ КРУМОВА МЛАДЕНОВА
  44. СПАС АТАНАСОВ МУЛЕТАРОВ
  45. СТЕФАН ДИМИТРОВ САВОВ
  46. СТОЯН БОРИСОВ СТОЯНОВ
  47. ТОДОР НИКОЛОВ ЛЮЦКАНОВ
  48. ТРИФОН ДИМИТРОВ МИТЕВ
  49. ХРИСТО ИВАНОВ ХРИСТОВ
  50. ЧАВДАР ЙОРДАНОВ КЮРАНОВ
  51. ЮЛИ ЮЛИЕВ БАХНЕВ
  52. ЯНКО НИКОЛОВ ЯНКОВ